

PRÍSPEVKY Z PRAXE
NAUZEJA A VOMITUS AKO ODPOVEĎ NA SEN O KONZUMÁCIU ALKOHOLU V PRIEBEHU AVERZÍVNEJ TERAPEUTICKEJ KÚRY ZÁVISLOSTI OD ALKOHOLU (KAZUISTICKÉ OZNÁMENIE)

L. NÁBĚLEK, I. ŽUCHA

 Psychiatrická klinika LF UK Bratislava,
prednosta: doc. MUDr. E. Kolibáš, CSc.

Kazuistické skúsenosti niekedy prekvapia. Nevoľnosť a vracanie liečeného alkoholika pri imaginatívnej konzumácii alkoholu v sne autori dosiaľ nepozorovali pri svojej klinickej práci, ani sa o takom úkaze nedočítali v odbornej literatúre. To je dôvod ich krátkej informácie.

Kazuistika: Išlo o pacientku JUDr. S. O., nar. r. 1952. Otec a otcova sestra sa protialkoholicky liečili. Pacientka bývala zdravá, sociálne sa adekvátne zaradila ako právnička. 20-ročná sa vydala, má jedno dieťa. Ako podniková právnička nebola spokojná, ašpirovala na prácu sudkyne. Manžel bol vždy prísny, pacientka mala dojem, že ju utláča, často chodieval na služobné cesty, mal vraj frajerku, zabraňoval jej stykať sa so známymi. Asi pred 10 rokmi si všimla, že sa jej uľaví, keď si osamote vypije. Robila to sčasti aj zo vzdoru, „však ja mu ukážem...“. Popíjanie ju čoskoro ovládlo, začala sa opíjať tak, že nevládala stáť, niekedy pila niekoľko dní za sebou. Jej alkoholom bolo víno, výnimočne destilát. V r. 1983 sa neúspešne ústavne liečila. V r. 1988 bola krátkodobo v nemocnici na prerušenie „zátahu“, niekoľko mesiacov nepila. Potom opäť konzumovala alkohol veľa a často, bývala silno opitá, „nepamätala sa“, schudla. V r. 1990 si uvedomila vážnosť svojej situácie a sama sa rozhodla ústavne liečiť. Bezprostredným podnetom bol „zátah“.

Po odoznení ľahkého abstinénčného stavu pacientka bola kooperatívna, bola vysoko motivovaná liečiť sa. Intelektové funkcie boli intaktné, náhľad bol len ľahko deformovaný akcentáciou manželskej podmienenosti pitia. Bola badateľná ľahko hyperkompenzačná expanzivitá a akcentácia sebadôvery. Urobila sa diagnóza: závislosť od alkoholu, št. III – IV.

Pacientka dobre spolupracovala pri racionálnej individuálnej psychoterapii, absolvovala skupinovú psychoterapiu alkoholikov. Súbežne sa vykonala averzívna kúra za použitia apomorfínovej nauzey. Absolvovala 40 sedení s dávkami lieku postupne sa zvyšujúcimi od 0,2 do 0,7 ml s.c. originálneho preparátu. Podnetom evokujúcim averziu bolo víno. V priebehu kúry pacientka chodievala na prechádzky. Referovala postupné objavovanie sa nevoľnosti pri prechádzaní okolo „ochutnávok vín“ v pouličných stánkoch.

Po prepustení z oddelenia nastúpila do zamestnania, pravidelne dochádza na ambulatné kontroly i do terapeutickej skupiny pacientov závislých od alkoholu, liečených na psychiatrickej klinike. Vzhľadom na individuálnu neznášanlivosť preparátu nebola nastavená na liečbu disulfiramom. Došlo k jednorazovému porušeniu abstinencie pri podnikovej oslave, pacientka vypila destilát (rum), opila sa. Od tejto epizódy dodržiava abstinenciu. Udáva pretrvávajúce podmienené averzie voči vôni i chuti vína.

L. NÁBĚLEK, I. ŽUCHA/ NAUZEĀ A VOMITUS AKO ODPOVEĎ NA SEN O KONZUMÁCIĀ ALKOHOLU V PRIEBEHU AVERZÍVNEJ TERAPEUTICKEJ KÚRY ZÁVISLOSTI OD ALKOHOLU (KAZUISTICKÉ OZNÁMENIE)

Po návrate z jednej z priepustiek, kedy nocovala doma, v čase, keď sa kúra končila, referovala pacientka o svojom sne.

Snívalo sa jej, že na neurčitom mieste pila víno. Išlo o kópiu reálnej konzumácie, akú prežila veľakrát v minulosti. Pri „pití“ pocítila nevoľnosť. Prebudila sa a zistila, že jej je skutočne nevoľno, musela odísť do záchodu, kde vracala. Potom sa jej uľavilo, nevoľnosť zmizla, pacientka zaspala a prebudila sa zdravá. Sama pripisovala vracanie účinku liečby.

Diskusia a záver

Autori interpretujú nauzeu a vracanie v priebehu sna o konzumácii vína nejednoznačne. Mohlo ísť o nauzeu, ktorá vyplývala z náhodnej príčiny, napr. z diétnej chyby; pacientka túto príčinu nereflektovala a terapeuti ju dodatočne nemohli identifikovať. „Snová práca“ mohla na túto preexistujúcu nauzeu nadstaviť manifestný snový obsah, pitie alkoholu. Adekvátnejší sa zdá byť druhý výklad. Predstava „pitia“ v sne sa mohla stať podmieneným signálom nauzey a vomitu: jej evokačná „sila“ môže byť dôsledkom podmienene reflexnej liečby.

O zameniteľnosti predstavy za reálny podnet svedčí rozsiahla klinická aj experimentálna skúsenosť. Predstava noxy môže evokovať reálnu úzkosť, predstava „príjemnej“, emočne relaxovanej situácie môže byť recipročným inhibítorom, napr. pri terapeutickú desenzitivácii anxiogénneho podnetu. Úzkostné snové podnety evokujú masívne vegetatívne odpovede, erotické podnety reálne sexuálne vzrušenie a pod.

Niekedy teda môže manifestný obsah sna signalizovať relevantné dáta o priebehu a o efektívnosti terapie.

Súhrn

Pri averzívnej kúre 39-ročnej pacientky so závislosťou od alkoholu sa vypracovala podmienená nauzea pri vnímaní miest, kde sa konzumuje alkohol. Na konci kúry pacientka referovala o sne s konzumáciou vína. V priebehu snového „pitia“ sa objavila nauzea, ktorá ju prebudila. Po prebudení nauzea pokračovala a pacientka vracala. Reakcia rýchle vymizla. Podľa autorov snová halucinácia získala vlastnosti podmieneného averzívneho podnetu.

Do redakcie prišlo dňa: 15. 5. 1991

Adresa autora: MUDr. L. Nábělek, Kuzmányho 2, 974 00 Banská Bystrica